

ਯੋਨਾਥਾਨ:

ਲੌਰ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਦੋਸਤ

(1 ਸ਼ੁਏਲ 17-23; 2 ਸ਼ੁਏਲ 1)

‘ਦੋਸਤੀ’ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਕ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਰਾਬਰਟ ਲੁਈਸ ਸਟੀਵਨਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਦੋਸਤ ਉਹ ਤੋਹਫਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ... ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ।’¹ ਮੇਰੀ ਮਿਟਫੋਰਡ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਰੋਜ਼ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਮੈਂ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸਤੀ ਮਨ ਦਾ ਭੋਜਨ ਹੈ।’ ਸਿਸੇਰੋ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਖੁੱਸਣਾ ਸੂਰਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਲੁੱਟਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਕਹਾਉਤਾਂ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਕਿਤਾਬ ਦੋਸਤੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ: ‘ਮਿੱਤਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ’ (ਕਹਾਉਤਾਂ 17:17)। ‘ਅਜਿਹਾ ਦੋਸਤ ਵੀ ਹਿੱਤਕਾਰੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਭਰਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਿਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ’ (ਕਹਾਉਤਾਂ 18:24)। ‘ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਨਾ ਛੱਡ’ (ਕਹਾਉਤਾਂ 27:10)।

‘ਦੋਸਤੀ’ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੌਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਉਹ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਆ ਗਿਆ। ਖੋਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਧਿਆਨ ‘ਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਉਹ ਬੰਦਾ ਆਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਿਆਰਾ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਜਦ ‘ਦੋਸਤ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਬੀਵੀ ਜੋਅ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੋਅ ਦੁਨੀਆਂ ‘ਚ ਮੇਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਦੋਸਤ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਸਰੇਸ਼ਟ ਗੀਤ 5:16)। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ‘ਚ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ, ਮੇਰਾ ਭਰਾ, ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇਕ ਖੁਸ਼ੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਂਦ ‘ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਸਭ ਮਿੱਤਰ ਇਕ ਥਾਂ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਹੋਣਗੇ।

ਅਫਸੋਸ ਕਿ ‘ਦੋਸਤੀ’ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕਲਪਦਾ ਹੈ।² ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਠ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸਤ ਰਹਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ ਇਸ ‘ਚੋਂ ਕੁਝ ਲੱਭ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਦ ਮੈਂ ‘ਮਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਬਾਈਬਲ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਬਾਰੇ ਸੋਚ

ਰਹੇ ਹੋਵੇ। ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਈਬਲ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਦੋਸਤੀ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਾਈਬਲ 'ਚੋਂ ਚੁਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ਾਊਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੇਟੇ ਅਤੇ ਬੈਤਲਹਮ ਦੇ ਆਜ਼ੜੀ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਦਾਊਦ ਰਾਤੋ ਰਾਜ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਦਮੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਉਹ ਨੂੰ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਓਨੀ ਹੀ ਛੇਤੀ ਉਹਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦਾਊਦ ਲਈ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸੱਚੀ ਦੋਸਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ।

ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਸਮਰਪਣ (1 ਸਮੂਏਲ 17:55-18:3)

ਅੱਜ ਦੇ ਸਬਕ ਦੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਸੀ 1 ਸਮੂਏਲ 17 ਪਾਠ ਦੀਆਂ ਆਖ਼ਰੀ ਚਾਰ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਗੋਲੀਅਥ ਉੱਤੇ ਦਾਊਦ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਦਿਓ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਊਦ ਦੇ ਸ਼ਾਊਲ ਕੋਲੋਂ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ‘‘ਹੇ ਅਬਨੇਰ, ਇਹ ਜਵਾਨ ਕਿਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ?’’ (17:55)। ਦਾਊਦ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਅਬਨੇਰ ਇਸ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਊਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਜਦ ਦਾਊਦ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਗੋਲੀਅਥ ਦਾ ਸਿਰ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਤੂੰ ਕਿਹ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ?’’ (17:58)।^੧ ਦਾਊਦ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਾਸ ਬੈਤਲਹਮੀ ਯੱਸੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ’’ (17:58)। ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਊਦ ਕੌਣ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।^੨ ਸ਼ਾਊਲ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਲਈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲੋਂ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਸਕੇ। ‘‘ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਨੂੰ ਉਹ ਦੇ ਪਿਉ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਮੁੜਨ ਦਿੱਤਾ’’ (18:2)।^੩

ਜਦ ਸ਼ਾਊਲ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਖੜਾ ਇਕ ਜਵਾਨ ਇਹ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਯੋਨਾਥਾਨ ਸੀ।^੪ ਉਹ ਸ਼ਾਊਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬੇਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ, ਭਾਵ ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਫੌਜੀ ਆਗੂ ਸੀ; ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾ ਲਿਆ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 13: 14)। ਉਸ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 14:45)।

ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਓ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਾਟੀ ਦੇ ਉਸ ਪਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੇ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਖ ਪਰ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਵਾਪਰੀ। ‘‘ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਉਹ (ਭਾਵ ਦਾਊਦ) ਨੇ ਸ਼ਾਊਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾ ਜੀਅ ਦਾਊਦ ਦੇ ਜੀਅ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਪਣਾ

ਜਾਨੀ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ'' (18: 1)। ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ 'ਮਨ ਲਗ ਗਿਆ' ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ 'ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਝ ਗਿਆ' ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਫ਼ੌਰਨ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣ ਗਿਆ। NIV ਵਿਚ ਹੈ, 'ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾਉਦ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਗਿਆ।' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਦੋਸਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਇਕ ਅਨਹੋਣਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਸੀ। ਦਾਉਦ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਇਕ ਤਕੜਾ ਯੋਧਾ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਸੀ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਦਾਉਦ ਬੈਤਲਹਮ ਦੇ ਇਕ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦ ਦਿਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਪੰਸਦ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਦਾਉਦ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ: 'ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਰ ਦਾਉਦ ਨੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਨੇਮ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪਿਆਰਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ' (18: 3)। ਨੇਮ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ (1 ਸਮੂਏਲ 18: 3 ਦੇ ਨਾਲ 1 ਸਮੂਏਲ 20: 16 ਦੀ ਤੁਲਨਾ) ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇਮ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਯੋਨਾਥਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੁਝ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਾਉਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਕ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਉਦ ਲਈ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਣਾ ਸੀ।⁷ ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸਤੀ ਇਕ ਪਾਸੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਦਾਉਦ ਵੀ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 20: 41; 2 ਸਮੂਏਲ 1: 26; ਆਦਿ)।

ਇਹ ਨੇਮ ਕਿਸ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਦਲ ਬਦਲ, ਦਾ ਪਰਬ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਲਹੂ ਮਿਲਾਉਣ ਤੇ ਇਕ ਬੜਾ ਜਲਸਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ 'ਮੂੰਹ ਬੋਲਿਆ ਭਰਾ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਠਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਹੂ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਰਗਾ ਜਲਸਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦੋਸਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ (ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ⁸) ਸਹੁੰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ (ਵੇਖੋ 1 ਸਮੂਏਲ 20: 16)।

ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਨੇਮ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸੱਚੀ ਦੋਸਤੀ ਲਈ ਤੰਗੀ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੱਚੀ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਉਹੀ ਸਮਰਪਣ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਉਦ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਸੋ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਦਾਉਦ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨਾਲ ਨੇਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਖਿਆ, ਭਈ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾਉਦ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਬਦਲਾ ਲਵੇ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਦਾਉਦ ਕੋਲੋਂ ਦੋ ਵਾਰੀ ਸੌਂਹ ਚੁੱਕਾਈ ਏਸ ਲਈ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪਿਆਰਾ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰੀਤ ਰੱਖਦਾ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 20:16, 17)।

ਸ਼ਾਊਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਦਾਉਦ ਦੇ ਕੋਲ ਬਣ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਦਾ ਹੱਥ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵਿਚ ਤਕੜਾ ਕੀਤਾ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨੇਮ ਕੀਤਾ ... (1 ਸਮੂਏਲ 23:16, 18)।

ਸੈਮੂਏਲ ਜੌਨਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘‘ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।’’ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਾ ਸਮਝ ਲਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੋ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲ, ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੀਆਂ-ਬੀਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਟੀਵੀ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਵਿਚ ਹਰ ਮਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਰਤ ਲਈ ‘‘ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੋਗੇ’’ ਹੀਰੋ ਦੇ ਹਾਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹੀਰੋ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦੁਬਾਰਾ ਪਿਆਰ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਨਿਰਸੁਆਰਥਤਾ (1 ਸਮੂਏਲ 18:4)

ਦਾਉਦ ਨਾਲ ਨੇਮ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ‘‘ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚੋਗਾ ਲਾਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਲਵਾਰ, ਧਨੁਖ ਅਤੇ ਪਟਕੇ ਤੀਕਰ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ’’ (18:4)। ਇਹ ਇਕ ਨਿਰਾਲੀ ਰੀਤ ਸੀ। ਚੋਗਾ ਅਤੇ ਬਸਤਰ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਹੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਸਨ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਸੀ। ਇਸਰਾਏਲੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।⁹ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 20:20 ਤੋਂ; 2 ਸਮੂਏਲ 1:17, 18, 22)। ਅਗਰ ਇਹ ਜਲਸਾ ਆਮ ਸੀ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਪਦਾ ਹੈ), ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼ਾਊਲ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋਣਗੇ।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀਆਂ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ ਸਨ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਕੱਪੜਿਆਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਪਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 18:2), ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਤਨ ਦੇ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਸਨ।¹⁰ ਇੰਜ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਲਸਾ ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਦਾਉਦ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੇਮ ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਣਾ ਨੀਂ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 18:3)।¹¹

ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਹਫਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਡੂੰਘਾ ਅਰਥ ਸੀ। ਆਓ ਗੋਲੀਅਥ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਊਲ ਗੋਲੀਅਥ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਸਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਡਰਦਾ ਸੀ। ਅਗਲਾ ਯੋਗ ਆਦਮੀ ਕੌਣ ਸੀ? ਕਿਸ ਨੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਆਪਣਾ

ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦੇ ਕਿੱਲੇ ਗੱਡੇ ਸਨ? ਕੀ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਡਰ ਗਿਆ ਸੀ? ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਪਰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ¹² ਕਿ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਲਈ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੱਦੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਇਹ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਕੌਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਉਮੀਦ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ; ਕਿ ਉਹ ਡਰ ਕੇ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਫ਼ਲਿਸਤੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਦਾਊਦ ਦੇ ਘਾਟੀ ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਆਸ ਜਗ ਗਈ ਸੀ। ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਦੀ ਉਮੀਦ ਵਧ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਣ ਯੋਗ ਆਦਮੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ!

ਜੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਮਹੱਤਵ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ‘‘ਮੈਂ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ।’’ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਯਾਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਜਲਸੇ ਦੀ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ (1 ਸਮੂਏਲ 23:17; ਆਦਿ)। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਪਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਈ। ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਸੁਆਰਥਤਾ ਨਾ ਤਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਨਿਰਸੁਆਰਥਤਾ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਇਕ ਸੁਭਾਵਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਸੱਚੀ ਦੋਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘‘ਜੋ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਜੀ ਚਾਹੇ ਉਹੀ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕਰਾਂਗਾ’’ (1 ਸਮੂਏਲ 20:4)। ਸੱਚੇ ਦੋਸਤ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਦੋਸਤ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਜੋ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੈਂਕੜੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਬਰਕਤ ਦੇ ਕੇ (ਹਲੀਮ) ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੋਹਫ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹੋਏ, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਚਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਖੂਬਸੂਰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਫ਼ਰਨੀਚਰ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੇ ਹੋਏ, ਬਹੁਮੁੱਖੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਪਰਖ (1 ਸਮੂਏਲ 18:5-19:7)

ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਪਰਖ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੱਕੀ ਦੋਸਤੀ ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਆਉਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਾ ਲੱਗੀ।

ਦਾਊਦ ਸ਼ਾਊਲ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਬੂਲੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਸੀ। ਰਾਤੋ-ਰਾਤ, ਚਰਾਂਦ ਦਾ ਇਕ ਗੁਮਨਾਮ ਬੰਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ (1 ਸਮੂਏਲ 18:5, 16, 30)। ਪਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਸ਼ਾਊਲ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਇਕ ਫੌਜੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਉਸ ਸੁਆਗਤ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਕਿ ‘ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੱਖਾਂ ਨੂੰ’ (18:7)। ਤਦ ਤੋਂ, ਸ਼ਾਊਲ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਾਊਦ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ (1 ਸਮੂਏਲ 16:21) ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਰੋਗ ਰੂਪੀ ਈਰਖਾ ਨੇ ਲੈ ਲਈ।

ਸ਼ਾਊਲ ਦੀ ਈਰਖਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਾਤਲ ਮਨ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵੇਰ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੱਥਕੰਡੇ ਅਪਣਾਏ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਥਕੰਡਾ ਕੰਮ ਨਾ ਆਇਆ। ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਰ ਹੱਥਕੰਡੇ ਬਾਅਦ ਦਾਊਦ ਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਵਧਦਾ ਗਿਆ (1 ਸਮੂਏਲ 18:30)। ਆਖ਼ਰ, ਸ਼ਾਊਲ ਮੌਕਾ ਭਾਲਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਵੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣ’ (19:1) ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਛਾਈ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਆਤੰਕ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਦਾਊਦ ਇਕ ਕੌਮੀ ਨਾਇਕ ਸੀ!

ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਰੱਖੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਲਈ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚਕਾਰ ਫਸੇ ਹੋ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸੀ।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੁਕ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਿਆ (19:2, 3)। ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਠਾਣ ਲਈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ੋਖਿਮ 'ਚ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਹਿਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬੇਟਾ ਵੀ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਤੁਲਨਾ 1 ਸਮੂਏਲ 14:44)। ਪਰ ਇਕ ਸੱਚਾ ਦੋਸਤ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਵੇ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰ ਜਦ ਸ਼ਾਊਲ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਟਹਿਲ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ:

ਸੋ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਸ਼ਾਊਲ ਕੋਲ ਦਾਊਦ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਖਿਆ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਦਾਊਦ ਨਾਲ ਪਾਪ ਨਾ ਕਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਤੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਹਨ।¹³ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਆਪਣੀ ਤਲੀ ਉੱਤੇ ਧਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਫਲਿਸਤੀ ਨੂੰ ਵੱਢਿਆ ਅਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਫਤਹਿ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤੈਂ ਡਿੱਠਾ ਅਤੇ ਪਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਾਹਨੂੰ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਦੇ ਲਹੂ ਦਾ ਪਾਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦਾਊਦ ਦੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਹੈਂ?¹⁴ (19:4, 5)।

ਇਹ ਕੁਸੈਲਾ ਪਲ ਸੀ: ਯੋਨਾਥਾਨ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਹੰਝੂ ਲਈ ਮਿੰਨਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਹੰਕਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਨ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਪਿਘਲ ਗਿਆ। ‘ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਸੌਂਹ ਖਾ ਕੇ ਆਖਿਆ ਭਈ ਜੀਉਦੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੀ ਸੌਂਹ, ਉਹ ਨਾ

ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ' (19:6)। ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਰਾ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਲੈ ਆਇਆ (19:7)।

ਅਖਾਣ ਹੈ 'ਦੋਸਤ ਉਹੀ ਜੋ ਲੋੜ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਵੇ।' ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'A friend in need is a friend indeed' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੱਚਾ ਮਿੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਮੈਂ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਅਖਾਣ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ 'a friend indeed' ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਕਿ 'a friend in need' ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਤਦ ਵੀ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦ ਮੇਰੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ, ਜਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ 'a friend indeed' ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਸਕੇ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ (1 ਸਮੁਏਲ 19:8-20:42)

ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਮਹਿਲ 'ਚ ਪਰਤੇ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨ¹⁵ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਚਨ ਤੋੜ ਕੇ ਇਕ ਬਰਛੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ (ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ)। ਉਸੀ ਕੰਬਦੇ ਹੋਏ ਬਰਛੇ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਧ ਵਿਚ ਧੱਕਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਦਾਉਦ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਉੱਥੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਿਆ,¹⁶ ਫਿਰ ਸਮੁਏਲ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਣ ਲਈ ਮਸਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਟੋਲੇ ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਖੁਦ ਵੀ ਗਿਆ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੱਲੇ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਊਲ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਆਤਮਾ ਭੇਜ ਕੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ। ਦਾਉਦ ਦੇ ਫੇਰ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਤੇ, ਸ਼ਾਊਲ ਜਮੀਨ ਤੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਬੁੜਬੁੜ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।¹⁷

ਜਦ ਸ਼ਾਊਲ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਦਾਉਦ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਗਿਬਆਹ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਊਲ ਵਿਚਕਾਰ ਫੇਰ ਦਖਲ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਦਾਉਦ ਨੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। 'ਮੈਂ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਮੇਰੀ ਕੀ ਬਦੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਿਉ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੀ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ?' (1 ਸਮੁਏਲ 20:1)।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਫੇਰ ਦਾਉਦ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ (20:2)। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਯਹੋਵਾਹ ਦੀ ਸੌਂਹ, ਉਹ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ' (19:6)।

ਦਾਉਦ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹੀ ਹੈ, 'ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਜਿੰਦ ਦੀ ਸੌਂਹ, ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਰੀ ਇਕ ਹੀ ਕਦਮ ਦੀ ਵਿੱਥ ਹੈ' (20:3)।

ਦਾਊਦ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਇਕ ਯੋਜਨਾ ਸੀ। ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਤਾਅ ਦੇ ਡਰ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸੀ (20:8)।¹⁸ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘‘ਭਲਕੇ ਨਵਾਂ ਚੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਬਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਖਾਣ ਬੈਠਾਂ’’ (20:5)। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮੁਤਾਬਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਦਿਨ ਅਰਾਮ ਲਈ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਗਿਣਤੀ 28:11-25)। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਸ਼ਾਊਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਹਿਮ ਬੰਦਿਆਂ ਯੋਨਾਥਾਨ, ਅਬਨੇਰ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦੇ ਨਾਲ ‘‘ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਬੈਠਕ’’ ਕਰਦਾ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 20:25)। ਦਾਊਦ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ:

ਜੇ ਕਦੀ ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਮੈਨੂੰ ਉੱਥੇ ਨਾ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖੀਂ ਜੋ ਦਾਊਦ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੈਤਲਹਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਰਲੇ ਪਾ ਕੇ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗੀ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉੱਥੇ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਲਈ¹⁹ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਬਲੀ ਹੈ। ਸੋ ਜੇ ਕਦੀ ਉਹ ਇਉਂ ਬੋਲੇ, ‘‘ਖਰੀ ਗੱਲ’’ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਦਾਸ ਦੀ ਸੁੱਖ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕ੍ਰੋਧ ਜਾਗੇ²⁰ ਤਾਂ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲੈ ਜੋ ਉਹ ਦੀ ਖੋਟੀ ਨੀਤ ਹੈ (20:6, 7)।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਬੜਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦਾਊਦ ਨਾਲ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ:

... ਹੇ ਯਹੋਵਾਹ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਭਲਕੇ ਯਾ ਪਰਸੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਨਿਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵੇਖ, ਜੇ ਉਹ ਦੀ ਨੀਤ ਦਾਊਦ ਦੇ ਭਲੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਖਬਰ ਨਾ ਘੱਲਾਂ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਾਂ। ਤਾਂ ਯਹੋਵਾਹ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨਾਲ ਵੀ ਤੇਰਾ ਹੀ ਕਰੇ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੀਕ ਅਤੇ ਜੇ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਦੀ ਨੀਤ ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਮਾੜੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗਾ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ ਭਈ ਤੂੰ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇਂ ਅਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ... (20:12, 13)।²¹

ਜਦ ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਖੁਦਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਦਾਊਦ ਦੇ ਸਾਮਹਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਡਰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਕੇ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦਾਊਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾਊਦ ਹੀ ਬਣੇਗਾ, ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ:

ਅਤੇ ਤੂੰ ਨਿਰਾ ਇਹੋ ਨਾ ਕਰ ਜੋ ਮੇਰੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ (ਜਦ ਤੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣੇਂ)²² ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਰਹੇ ਜੋ ਮੈਂ ਮਰ ਨਾ ਜਾਵਾਂ।²³ ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਯਹੋਵਾਹ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਮੇਰੀ ਸੰਤਾਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾ ਹਟਾਵੀਂ (20:14, 15)।

ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਬਾਈਬਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਦਾਊਦ ਅੱਗੇ ਸਿਰਫ ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦਾਊਦ ਮੰਨ ਗਿਆ,²⁴ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੋਸਤ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਦੁਹਰਾਈ (20: 16, 17)।

ਇਕ ਕੰਮ ਦਾਊਦ ਨੇ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਊਲ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸਬੰਧੀ ਕਿਵੇਂ ਅਗਾਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜਸੂਸ ਹਰ ਥਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ? ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਇਕ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ: ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਦਾਊਦ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਲੁਕਣਾ ਸੀ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਕਿ ਖਬਰ ਚੰਗੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾੜੀ।

ਦਾਊਦ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਏ, ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਯਹੋਵਾਹ ਤੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਦਾ ਹੋਵੇ’’ (20:23)।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਊਲ, ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਅਬਨੇਰ ਖਾਣਾ-ਖਾਣ ਬੈਠੇ ਸਨ, ‘‘ਪਰ ਦਾਊਦ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਰਹੀ’’ (20:25)। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਰੀਤੀ ਜਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ²⁵ (ਰਵਾਇਤੀ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਣ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਲਗਦਾ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 15: 16-23; ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 23: 10, 11)। ਪਰ ਜਦ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਾਊਦ ਨਾ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਊਲ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਦਾਊਦ ਦਾ ਪਤਾ ਟਿਕਾਣਾ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਯੋਨਾਥਾਨ ਹੀ ਸੀ। ‘‘ਤਦ ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਇਹ ਕੀ ਕਾਰਣ ਜੋ ਯੱਸੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨਾ ਕੱਲ ਖਾਣ ਆਇਆ ਸੀ ਨਾ ਅੱਜ?’’ (20:27)।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਸ਼ਾਊਲ ਨੂੰ ਉਹੀ ਕਿਹਾ ਜੋ ਦਾਊਦ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ (20:28, 29)।

ਸ਼ਾਊਲ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ‘‘ਗੁੱਸਾ ਯੋਨਾਥਾਨ ਤੇ ਭੜਕ ਪਿਆ’’ (20:30)। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਝਿੜਕਣ ਲਗ ਪਿਆ:

ਹੇ ਕੁਚਲਣੀ ਅਤੇ ਆਪ ਹੁਦਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ!²⁶ ਭਲਾ, ਮੈਨੂੰ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਲੱਜ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨੰਗੇਜ ਦੀ ਲੱਜ ਲਈ ਯੱਸੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਹੈ?²⁷ ਜਦ ਤੋੜੀ ਇਹ ਯੱਸੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ²⁸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਤੋੜੀ ਨਾ ਤੂੰ ਪੱਕਾ ਹੋਵੇਂਗਾ ਨਾ ਤੇਰਾ ਰਾਜ। ਹੁਣੇ ਮਨੁੱਖ ਘੱਲ ਅਤੇ ਉਹ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਿਆ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਅਵੱਸ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ (20:30, 31)।

ਸ਼ਾਊਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਦਾਊਦ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਭਰੀ ਅਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਖੂਨ ਲਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋਣਾ ਕੋਈ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਉੱਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਹੀ ਲੱਗਣ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਉਹ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ? ਉਹ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ?’’ (20:32)।

ਸ਼ਾਊਲ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਬਰਛੇ ਨਾਲ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹਨੇ ਬਰਛਾ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ (20:33)।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕੰਬਦਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ (20:34)! ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ।²⁹ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਭਾਰ ਉੱਤਰ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੈ, ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਤੀਰ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਤੀਰ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਤੀਰ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹਨ’’ (20:37)। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਠਹਿਰਾਏ ਹੋਏ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਊਦ ਲਈ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਧਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟੇ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਕੋਲ ਭੱਜ ਜਾਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਮਾਨ ਤੇ ਤੀਰ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬਾਰ ਬਾਰ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਐਧਰ ਉੱਧਰ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਿੱਧਰੇ ਸ਼ਾਊਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜਸੂਸ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।³⁰ ਅਖੀਰ ‘ਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਕਿ ਕੋਈ ਆਸ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਾਫੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੁਣ ਨਗਰ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ (20:40)।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਸੇਵਕ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋਇਆ, ਦਾਊਦ ਲੁਕਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ,³¹ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਮਯੂਸੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਕੁਝ ਕਹੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾ ਪਿਤਾ ਗ਼ਲਤ ਸੀ, ਪਰ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਇਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇ।

ਦੋਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਰੂਹ ਕੰਬਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ,³² ‘‘ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਰੋਏ, ਆਇਤ 4.1 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ‘ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਏ, ਪਰ ਦਾਊਦ ਦਾ ਰੋਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ।’’

ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘‘ਦੋਸਤ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।³³’’ ਅਧਿਆਇ 20 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਡਰ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਤੋਂ ਸਹੁੰ ਲਈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਜੰਗਾਂ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ, ਹੰਝੂ ਵਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। (‘‘ਅਸਲ ਆਦਮੀ’’ ਹੋ ਲੈਂਦੇ ਹਨ)। ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਸੱਚੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸੱਚੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨੇਗਾ। ਸੱਚਾ ਦੋਸਤ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਵੂਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੇਗਾ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਦਾਊਦ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਉਸ ਨੇਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਅਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸੌਂਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਤੇਰੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਦੇ ਲਈ ਯਹੋਵਾਹ ਰਹੇ, ਤੂੰ ਸੁਖ ਨਾਲ ਜਾ। ਸੋ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਗਿਆ (20:42)।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਿਆ, ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਅਣੁਲਝੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਕਾਰਣ ਭਾਰੀ ਸੀ। ਦਾਊਦ ਨੇ ਜੀਣ ਲਈ ਭੈਭੀਤ³⁴ ਹੋ ਕੇ, ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰ ਲਿਆ।

ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਟਿਕਾਊਪਣ (1 ਸਮੂਏਲ 21:1-23:16)

ਦਾਊਦ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਨੇਬ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਤੰਬੂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਫਲਿਸਤੀਆਂ ਦੇ ਨਗਰ ਰਾਤ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਫਲਿਸਤੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਬਚ ਕੇ ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਯਹੂਦਾ ਵਿਚ ਅੱਦਲਾਮ ਦੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਦਲ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਾਊਲ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 23: 14)। ਅਖੀਰ ਵਿਚ, ਦਾਊਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਯਹੂਦਾ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ‘‘ਜੀਫ ਨਾਮਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਹੋਰੇਸ ਨਾਮ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ’’ ਲੁਕਣਾ ਪਿਆ (23: 15)। ਇੱਥੇ ਦਾਊਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।³⁵

‘‘ਸ਼ਾਊਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦੇ ਕੋਲ ਬਣ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਦਾ ਹੱਥ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵਿਚ ਤਕੜਾ ਕੀਤਾ’’ (23: 16)। ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ, ਸ਼ਾਊਲ ਹਰ ਥਾਂ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪਰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਉੱਠ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ‘‘ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।’’ ਸੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ‘‘ਹੋਰੇਸ ਵਿਚ ਗਿਆ।’’ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵੀ ਜਸੂਸ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਕਿ ਦਾਊਦ ਉੱਤੇ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਖਬਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦਾਊਦ ਇਸ ਵਕਤ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੋਸਤੀ ਇਹੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਤੋਂ ਮੀਲਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਲਗਾਅ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਾਰਡ, ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਦਿ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਅਨੰਦਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਰੋਂਦੇ ਹੋ (ਰੋਮੀਆਂ 12: 15)। ਫਿਰ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।

ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸ਼ਾਊਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਾਊਦ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਰੁਕੇਗਾ ਨਹੀਂ,³⁶ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਕੇਗਾ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਖ਼ਾਤਰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਜ਼ੋਖਿਮ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਸਤੀ ਇਸੇ ਦਾ ਤਾਂ ਨਾਮ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਏਦੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੇ ਦੇਵੇ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 15: 13)।

ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਦਲੇਰੀ (1 ਸਮੂਏਲ 23:16-18)

ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾਊਦ ਕੋਲ ਕਿਉਂ ਗਿਆ ਸੀ? ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਧ। ਦੋਸਤ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਊਲ ਦੁਆਰਾ ਫੜੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਣ ਹਰ ਦਿਨ ਦਾਊਦ ਕਿੰਨਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਹਿੰਮਤ ਦੇਣ ਲਈ ਗਿਆ। ‘‘ਸ਼ਾਊਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦੇ ਕੋਲ ਬਣ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਦਾ ਹੱਥ ਪਰਮੇਸੁਰ ਵਿਚ ਤਕੜਾ ਕੀਤਾ’’ (23: 16)। ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ‘‘ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ’’ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ‘‘ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੇ’’ ਹਨ (ਵੇਖੋ KJV) ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ, ‘‘ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਾ’’ ਵਾਧੂ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾਉਣਾ, ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਉਣਾ।’’ ਹੈ

ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ‘‘ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ (ਦਾਊਦ ਨੂੰ) ਦਲੇਰੀ ਦਿੱਤੀ।’’ ਉਸ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦਾਊਦ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵਧਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਊਦ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਬਖ਼ਸ਼ੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ: ‘‘ਤੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਸ਼ਾਊਲ ਦਾ ਹੱਥ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਨਾ ਅੱਪੜੇਗਾ ਅਤੇ ਤੂੰ ਇਸਰਾਏਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਤੇ ਹੋਵਾਂਗਾ³⁷ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਸ਼ਾਊਲ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ’’ (23: 17; ਵੇਖੋ 1 ਸਮੂਏਲ 24: 16-20)।

ਅਜਿਹੇ ਦੋਸਤ ਬੜੇ ਖ਼ਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸ ਪਾਸ ਆਸ਼ਵਾਦੀ, ਉੱਚਾ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੇਖ ਕੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ? ³⁸ ਦੋਸਤ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਹੋਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ‘ਚੋਂ ਕੱਢੇਗਾ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿੱਤਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ‘ਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਾਂਗਾ। ਦੋਸਤੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਵਰਗੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ‘‘ਸਾਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਵਿਚ ਦਲੇਰ ਕਰਨ’’ ਜਾਂ ਸਾਡੀ ਹਿੰਮਤ ਵਧਾਉਣ, ਭਾਵ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10:24)। ਪਰ ‘‘ਦੋਸਤ’’ ਇਸ ਨੂੰ ਔਖਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ 2 ਸਮੂਏਲ 13:3)। ਪੌਲਸ ਨੇ ਚਿੱਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ, ‘‘ਬੁਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਚੰਗਿਆਂ ਚਲਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:33)। ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ! ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਨੰਤਕਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਿੱਥੇ ਬਿਤਾਉਗੇ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਯੂਸੀ ਅਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਹੰਝੂ ਸਾਡੀ ਕਲਪਨਾ ਲਈ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨੇਮ ਫੇਰ ਦੁਹਰਾਇਆ, ‘‘ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਹੋਰੇਸ਼ ਵਿਚ ਠਹਿਰਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਿਆ’’ (1 ਸਮੂਏਲ 23: 18)। ਉਹ ਮੁੜ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਮਿਲਣ ਲਈ ਵਿੱਛੜ ਗਏ।

ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਦਰਦ (2 ਸਮੂਏਲ 1)

ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਪਟਰੀ ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਬਦਲ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਘੁਟਨ ਅਤੇ ਧੂੜ ਭਰੀ ਥਾਂ ਤੇ ਜਿੰਦਗਾ ਲਗਾ ਕੇ ਰੱਖ ਛੱਡਣਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦਮ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵੇ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਦਰਦ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ; ਜਿਉਣ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਇਹੀ ਢੰਗ ਹੈ।

ਦਾਊਦ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਅਸੀਂ ਵੇਖੇ ਹਨ; ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਦਾਊਦ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਕੌੜੀ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਅਧਿਆਇ ਤੇ ਆਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਦਰਦ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਦਾਊਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਦਮੀ ਅਮਾਲੇਕੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਲਿਸਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖਤਰਨਾਕ ਲੜਾਈ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ। ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਕੇ ਦਾਊਦ ਨੇ ਸੂਹੀਏ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘‘ਉਥੇ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ?’’ (1:4)।

ਉਸ ਜਵਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿ ‘‘ਲੋਕ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ; ਅਤੇ ਸ਼ਾਊਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ’’ (1:4) ਦਾਊਦ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਫੁਰੇ ਵਾਂਗ ਚੁੱਭੀ।

ਦਾਊਦ ਇਹ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ (1:5)। ਪਰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਤਦ ਦਾਊਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੀੜੇ ਫੜ ਕੇ ਪਾੜੇ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜੋ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ ਅਜੇਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਉਹ ਰੋਏ ਪਿੱਟੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਊਲ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਅਰ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਲਈ ਜੋ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਸੰਧਿਆ ਤੋੜੀ ਵਰਤ ਰੱਖਿਆ (1:11, 12)।

ਦਾਊਦ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਵੈਣ ਲਿਖਿਆ ਜਿਹੜਾ 1: 19-27 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੈਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਊਲ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਪਰ ਦਾਊਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ‘‘ਕਮਾਨ ਦਾ ਗੀਤ’’ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (1: 18)। ਕਮਾਨ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸ਼ਾਊਲ ਦੀ। ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਗਮਰਮਰ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕਈ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਲਈ ਦਾਊਦ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਮਿਲਣੀ ਔਖੀ ਹੈ।

ਗੀਤ ਵਿਚ ਦਾਉਦ ਨੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਫੌਜੀ ਮਹਾਰਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ (1:22)। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਲਈ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਹੈ (1:23)। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਪਣੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਹਾਏ! ਉਹ ਸੂਰਮੇ ਕਿੱਕਰ ਲੜਾਈ ਦੇ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਏ!
ਯੋਨਾਥਾਨ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਚੇ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ!
ਹੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਯੋਨਾਥਾਨ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕਾਰਣ ਵੱਡਾ ਦੁਖੀ ਹਾਂ!
ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅੱਤ ਪਿਆਰਾ ਸੈਂ;
ਮੇਰੀ ਵੱਲ ਤੇਰੀ ਅਚਰਜ ਪ੍ਰੀਤ ਸੀ,
ਤੀਵੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੀਕ!³⁹
ਹਾਏ! ਉਹ ਸੂਰਮੇ ਕਿੱਕਰ ਡਿੱਗ ਪਏ, ...
(1:25-27)

ਹਾਂ, ਜਦ ਤੁਹਾਡੀ ਦੋਸਤੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਐਨੀ ਡੂੰਘੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਰਦ ਦੇ ਦਰ ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਦਾਉਦ ਨੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨਾਲ ਦਿਲ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਆਪਣੀ ਦੋਸਤੀ ਉੱਤੇ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਉਸਨੇ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕੀਮਤੀ ਯਾਦਾਂ ਸੰਜੋ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ, ਜੀਣ ਦਾ ਇਹੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਸਾਰ

ਇਹ ਪਾਠ ਦੋਸਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਦੁਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਭ ਲਈ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਹੋਵੇ।

ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਨਗਰ ਦੇ ਗਰੀਬ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹੋਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾ ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਈ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਮਿਲਿਆ। ‘ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਕਾਰ ਹੈ!’ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਾਰ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਡੀਲਰ ਇੱਕ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਾਂ।’ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਸੋਚਿਆ, ਫਿਰ ਕਿਹਾ, ‘ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਦੋਸਤ ਹੁੰਦਾ।’

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਤੇ, ਮੈਨੂੰ ਲਗਿਆ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ, ‘ਕਾਸ਼ ਮੇਰਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸਤ ਹੁੰਦਾ।’ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ‘ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਦੋਸਤ ਹੁੰਦਾ’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ‘ਵਚਨ,’ ‘ਨਿਰਸੁਆਰਥ,’ ‘ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ,’ ‘ਨਿਸ਼ਕਪਟਤਾ,’ ‘ਸਥਿਰਤਾ’ ਅਤੇ ‘ਹਿੰਮਤ’ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ‘ਕਾਸ਼ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਆਓ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ‘ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸਤ ਬਣਦਾ’ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੱਈਏ।

ਇਸ ਪਾਠ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਇਕ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਰ ਪਾਠਕ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਖਾਸ ਉਮੀਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸਤ ਵਿਹੁਣੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣੀਆਂ ਹਨ: ਪਹਿਲੀ ਜਦ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਜਾਓ ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਅਜੇ ਹੁਣੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ‘ਜਿਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਹੋਣ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸਤਾਨਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।’⁴⁰

ਦੂਜਾ (ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ), ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸਭ ਗੁਣ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਮਸੂਲ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਦੋਸਤ’ (ਮੱਤੀ 11: 19; ਲੂਕਾ 7: 34)। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਦੋਸਤ’ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 12: 4; ਯੂਹੰਨਾ 15: 15)। ਕੀ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਦੋਸਤ ਹੈ? ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੈ, ‘ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਹੋ’ (ਯੂਹੰਨਾ 15: 14)। ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਮਿੱਤਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ, ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ!

ਵਿਜੁਆਲ ਏਡ ਨੋਟਸ

ਪੂਰੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੇ ਬੋਰਡ ਤੇ ‘ਮਿੱਤਰਤਾ’ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇ, ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਚਾਰਟ ਬਣਾ ਲਓ:

ਦੀ ਦੋਸਤੀ

ਫਿਰ ਪਾਠ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੁਆਇੰਟ ਲਈ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ‘ਸਮਰਪਣ,’ ‘ਨਿਰ ਸੁਅਰਥਤਾ,’ ‘ਪਰਖ,’ ‘ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ,’ ‘ਮਜ਼ਬੂਤੀ,’ ‘ਦਲੇਰੀ,’ ‘ਦਰਦ’ ਲਿਖੇ ਕਾਰਡ ਲਗਾਓ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਫਰੈਂਕ ਕ੍ਰੇਨ, *ਏ ਫਰੈਂਡ ਲਾਈਕ ਯੂ* (ਹਾਰਟਲੈਂਡ ਸੈਂਪਲਰਜ਼, Inc., 1991), ਡਿਵੇਸ਼ਨਲ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ²ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਇਕ ਕਿਤਾਬ *ਦ ਫਰੈਂਡਲੈੱਸ ਅਮੈਰਿਕਨ ਮੇਲ*। ³ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਊਦ ਸ਼ਾਊਲ ਲਈ

ਬਰਬਤ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਉਲ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦਾਊਦ ਕੌਣ ਹੈ (ਤੁਲਨਾ 1 ਸਮੂਏਲ 16:23; 17:15)। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਉਲ ਲਈ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦਾਊਦ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। (ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਦਾੜੀ ਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ-1 ਸਮੂਏਲ 21:13; ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾੜੀ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ।) ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਉਲ ਕਦੀ ਗੁਆਚਿਆ ਗੁਆਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪਾਠ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਉਲ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਦਾਊਦ ਕੌਣ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਨਾਂਅ ਕੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਲ ਲਿਆਉਣ ਵੱਲ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। 'ਸ਼ਾਉਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਊਦ ਦਾ ਬਾਪ ਕੌਣ ਹੈ (1 ਸਮੂਏਲ 16:18-22)। ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਕਾਰਣ (ਖਾਸ ਕਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਦੀ ਕਦੀ ਮਿਲਦਾ ਹਾਂ), ਮੈਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਉਲ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। 'ਉਹ ਉੱਕੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 'ਸ਼ਾਉਲ ਨੇ ਯਿਸ਼ੈ ਕੋਲ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ' (1 ਸਮੂਏਲ 16:22)। 'ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।' 'ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਦਾਊਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾ 'ਦਾਸ' ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ (1 ਸਮੂਏਲ 20:8)।⁸ 1 ਸਮੂਏਲ 20:23 ਵੇਖੋ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ 'ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ... ਇਕਰਾਰ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ (1 ਸਮੂਏਲ 20:8)।⁹ ਨੋਟ 1 ਸਮੂਏਲ 13:22 ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਿਸਤੀਆਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਨੇ ਕੁਝ ਤਲਵਾਰਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਾਊਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਕੋਲ ਚਾਰ ਸੌ ਤਲਵਾਰਾਂ ਸਨ (1 ਸਮੂਏਲ 25:13)।¹⁰ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵਰਣਨ ਲਈ ਅਸੀਂ 'ਉਸ ਦੇ ਆਪਣਾ ਚੋਗਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਦਿੱਤਾ' ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

¹¹ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ; ਦਾਊਦ ਕੋਲ ਜਿਸ ਕੋਲ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।¹²ਜੇਮਸ ਬਰਟਨ ਕਾਫ਼ਮੈਨ, *ਕਮੇਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਫ਼ਸਟ ਸੈਮੂਏਲ* (ਅਬਿਲੋਨ, ਟੈਕਸਸ: ACU ਪ੍ਰੈਸ, 1992), 215. ¹³ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਦਾਊਦ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਉਲ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਵੱਜਣਾ ਸੀ।¹⁴ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਅਣਕਿਹਾ, ਪਰ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਤਰਕ ਸੀ। ਜੇ ਸ਼ਾਉਲ ਬਿਨਾ ਕਾਰਣ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਸੀ।¹⁵ਕੁਝ ਲੋਕ ਵਚਨ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਉਲ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ।¹⁶ਅਗਲਾ ਅਧਿਆਇ 'ਬੁਰੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿਓ' ਵੇਖੋ।¹⁷ਬਾਈਬਲ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਉਲ 'ਵੀ ... ਸਮੂਏਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਬੂਵਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ' (1 ਸਮੂਏਲ 19:24)। ਪਰ 'ਨਬੂਵਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ' ਸ਼ਬਦ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਵਿਚ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ 1 ਸਮੂਏਲ 18:10 ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ NASB ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ 'raved' ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ' ਹੈ: 'he raved in the midst of the house.' ਨਬਾਯੋਤ ਵਿਚ 24 ਘੰਟੇ 'ਨੇਗਾ ਪਿਆ' ਰਹਿ ਕੇ ਸ਼ਾਉਲ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।¹⁸ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮਕਸਦ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਉਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਕਾਰਣ ਹੀ ਸ਼ਾਉਲ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਉਲ ਦੀਆਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੁੜ ਸ਼ਾਉਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਫਿਰ ਤੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। (ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਉਲ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਚੰਦ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਦਾਊਦ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਆਸਾ ਹੋਵੇ (1 ਸਮੂਏਲ 20:26, 27) ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਉਲ ਨੇ 'ਪਾਗਲਪਣ' ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ।)¹⁹ਦਾਊਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਬੁਠ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬੇਇਮਾਨੀਆਂ ਵੀ ਵੇਖਾਂਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਖੁਦਾ ਬੁਠ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪਾਏ ਹੋਏ ਲੇਖਕ ਉਹੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਹੋਇਆ ਸੀ ਭਾਵ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ।²⁰NIV ਵਿਚ 'ਜੇ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ' ਹੈ। ਸ਼ਾਉਲ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਕੀਤਾ!

²¹ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਯਹੋਵਾਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਰਹੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਰਿਹਾ।'

ਯੋਨਾਥਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।²² ਅਫ਼ਸੋਸ, ਦਾਉਦ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।²³ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਰਾਜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ।²⁴ ਬੇਨਤੀ ਵਿਚ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ‘ਘਰਾਣੇ’ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਕੇ (2 ਸਮੂਏਲ 9: 7) ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ ਕੇ (2 ਸਮੂਏਲ 21: 7) ਦਾਉਦ ਨੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਹੁੰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।²⁵ ਰਵਾਇਤੀ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰਬ ਵਿਚ ਜਾਣੋਂ ਰੋਕਦੀ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ 7: 20, 21)।²⁶ ‘ਦੇ ਪੁੱਤਰ’ ਇਕ ਇਬਰਾਨੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ’ ਹੈ। ਇਸ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ‘ਹੇ ਦੁਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧੀ’ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਗਾਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ‘ਕੁੱਤੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ’ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੈ।²⁷ ਸਪਤਤੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ‘ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਮਿੱਤਰ ਜੋ ਹੋ’ ਹੈ ਵੇਖੋ (NEB)। NIV ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ, ‘ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਹੋ।’²⁸ ਕਿਉਂਕਿ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਨੰਗੇਜ਼ ਦਿਸ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ‘ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਜੰਮਿਆ।’ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਦੀਓਂ ਉੱਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ (ਵੇਖੋ 2 ਸਮੂਏਲ 12: 18)।²⁹ ਪਹਿਲਾ ਸਮੂਏਲ 20: 34 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦਾ ਮਨ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਾ ਕੀਤਾ।³⁰ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਜੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਸਬੂਤ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਗਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਦਾਉਦ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਪਵੇ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਲ ਪਿਘਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਗਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਾ ਮਿਲਦਾ।

³¹ ਪਹਿਲਾ ਸਮੂਏਲ 20: 41 ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹੈ ਕਿ ਦਾਉਦ ਨੇ ‘‘ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ।’’ ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਆਦਰ ਲਈ (ਵੇਖੋ 1 ਸਮੂਏਲ 24: 8) ਜਾਂ ਖੁਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਕਾਰਣ (‘‘ਖੁਦਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ’’ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।³² ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੱਲੂ ਚੁੰਮਣੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਢੰਗ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਈ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।³³ ਫ੍ਰੈਂਕ ਕ੍ਰੇਨ, *ਏ ਫਰੈਂਡ ਲਾਈਕ ਯੂ* (ਹਾਰਟਲੈਂਡ ਸੈਂਪਰਲਸ, Inc., 1991), ਡਿਵੈਸ਼ਨ ਕਲੈਡਰ।³⁴ ਸਮੂਏਲ 23: 17; 27: 1; ਆਦਿ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ। ਕਦੀ ਆਇਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਉਦ ਭੱਜ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।³⁵ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਉਦ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਇ 20 ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੋਂ ਅਧਿਆਇ 23 ਵਿਚ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤਕ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।³⁶ ਨੋਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਉਲ ਨੇ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਉਦ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ।³⁷ ‘ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵਾਂਗਾ।’ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਰਾਰ ਹੈ। ਯੋਨਾਥਾਨ ਨੇ ਦਾਉਦ ਨਾਲ ਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਅਹੁਦਾ ਲੈ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਇਆ।³⁸ ਉਪਦੇਸ਼ਕ 4: 9–12 ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।³⁹ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਿ ਖੁਦਾ ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਆਇਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਹ ‘ਸਾਬਤ’ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਾਉਦ ਅਤੇ ਯੋਨਾਥਾਨ ਸਮਲਿੰਗੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਨ। ਪਰ ਦਾਉਦ ਯੋਨਾਥਾਨ ਦੇ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਕਾਮੁਕ ਹੋਣ ਦੀ।⁴⁰ ਕਹਾਉਤਾਂ 18: 24; KJV; NKJV ਵੀ ਵੇਖੋ। ਵਚਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਇਕਤਾਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਅਨੁਵਾਦਕ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਬਹੁਤ ਫ਼ਰਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਦਾ ਭਾਗ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਮਾਇਤ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।